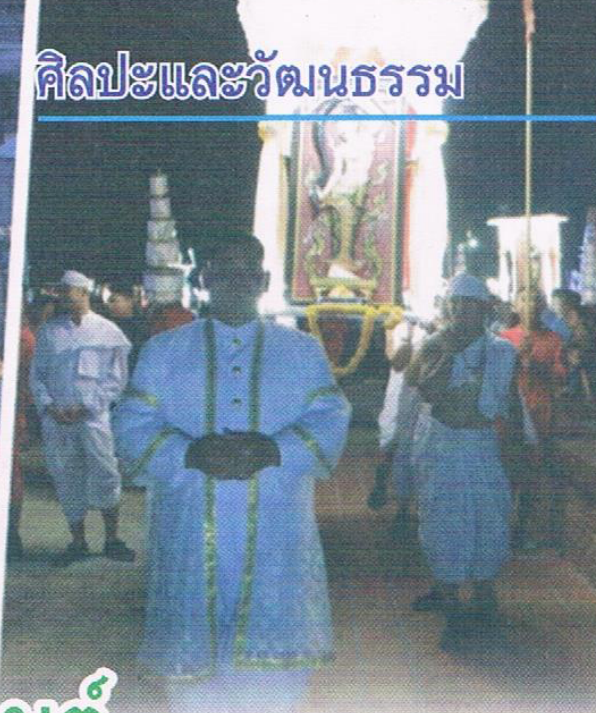

ประเพณีสงกรานต์

เพิ่มพล อุบลพันธุ์

ผู้เขียนมีเลือดเนื้อเชื้อไขนครศรีธรรมราช แต่ได้มาปฏิบัติงานที่จังหวัดปัตตานีที่ไม่ใช่บ้านเกิด แต่กลับบ้านเกิดอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลมหาสงกรานต์ นครศรีธรรมราช เมื่อกลับบ้านในช่วงเวลานี้จะมีความสุขที่สุดในชีวิต เพื่อเป็นการสำนึกรักบ้านเกิด ผู้เขียนขอนำเสนอความสั้นๆ เพื่อทดแทนคุณแผ่นดินในแนวคิดที่อยู่ในตัวเอง

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า วัฒนธรรมประเพณีเป็นค้ำค้ำศรี เป็นเกียรติภูมิ และเป็นเอกลักษณ์ของชาติเบื้องต้น ชนชาติก็กำหนด สร้าง เสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ต่อมาภายหลังวัฒนธรรมประเพณีก็สร้างเสริม รักษาชนในชาตินั้นๆ อย่างน้อยที่สุดก็ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งในชนชาติให้อยู่ดีมีสุข และมีเกียรติในสังคมชาวโลก

วัฒนธรรมนั้นมีความหมายกว้างขวางและละเอียดอ่อน ผู้รู้อธิบายไว้หลายลักษณะหลายแง่หลายมุม แต่สรุปได้ดังนี้

๑. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
๒. วิถีชีวิตของหมู่คณะ
๓. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน
๔. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน

วัฒนธรรมนั้น เป็นแม่บทก่อให้เกิดประเพณีในชาตินั้นๆ สำหรับประเทศไทยเรานั้น ก็มีวัฒนธรรมประเพณียึดถือปฏิบัติอยู่หลายเรื่องหลายประเพณีที่อยากจะกล่าวในที่นี้ คือประเพณีสงกรานต์ เพราะสารนครศรีธรรมราชฉบับนี้เป็นฉบับพิเศษเกี่ยวกับ “สงกรานต์ในนครศรีธรรมราช”

ประเพณีสงกรานต์ในส่วนกลางกับในเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยก่อนไม่ค่อยมีอะไรแตกต่างกันนัก เพราะเนื้อหาความมุ่งหมายมีตรงกัน คือ เป็นเทศกาลสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ กิจกรรมในเทศกาลสงกรานต์จึงมุ่งถึง

สงฆ์น้ำพระพุทธรูปสังคหะ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การทำมาหากินและสนุกสนานกัน เช่น การเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร สงฆ์น้ำพระ ก่อพระเจดีย์ทราย รดน้ำขอพร ผู้สูงอายุ ปลอญนกล่อญปลา

ส่วนการสนุกสนานรื่นเริง ก็มีการละเล่นพื้นบ้าน ตามความนิยมในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น สะบ้า และเกมสนุก อื่นๆ เฉพาะในเมืองนครศรีธรรมราชมีกิจกรรมสำคัญ นำกิจกรรมทั้งหลาย คือ การสงฆ์น้ำพระพุทธรูปสังคหะ โดยอัญเชิญจากหอประดิษฐานมาประดิษฐานประกอบพิธี สงฆ์น้ำ ณ สนามหน้าเมือง เหมือนที่กรุงเทพมหานคร สงฆ์น้ำพระพุทธรูปสังคหะที่ท้องสนามหลวง

ส่วนการละเล่นสนุกแบบพื้นบ้านก็ไม่มีอะไร แปลกไปจากท้องถิ่นอื่นมากนัก ที่น่าจะยกมากล่าว เป็นพิเศษ คือ การว่า “เพลงบอก” โดยศิลปินพื้นบ้าน เทียบบอกกล่าวข่าวประกาศประชาชนถึงเรื่องราวของ นางสงกรานต์ เกณฑ์พิรุณศาสตร์ ฝนตกฝนแล้ง น้ำมาก น้ำน้อย ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงไปพร้อมๆ กัน

ล่วงมาถึงสมัยปัจจุบัน ประเพณีสงกรานต์ ของชาวเมืองนครศรีธรรมราชเปลี่ยนแปลงไปจนน่าสังเกต

สาเหตุที่เปลี่ยนแปลงน่าจะมาจาก ไม่ทราบความมุ่งหมาย เดิมประการหนึ่ง อีกประการคือ ค่านิยมของสังคมที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์”

สาเหตุประการแรก คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว อาจไม่ทราบมาก่อนว่าแต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ของไทยเรานั้นอยู่ในเดือนเมษายน การทำบุญและสนุกสนาน รื่นเริงนั้นเกี่ยวกับเทศกาลปีใหม่ เมื่อเปลี่ยนมาเป็นขึ้นปีใหม่ในเดือนมกราคมแล้วประเพณีอย่างเก่า คือ วันตรุษ สงกรานต์ก็ไม่ได้มีความหมายสำหรับคนรุ่นใหม่ เว้นแต่กลุ่มคนรุ่นใหม่บางกลุ่มที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนและอบรม ให้สำนึกในสิ่งดีงามของบรรพชน

สาเหตุประการที่ ๒ ที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์นั้น เป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่ธรรมดาเพราะต้องคล้อยตาม เป็นธรรมดา แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการคล้อยตามที่ไร้ขอบเขต ขาดการควบคุมจะก่อให้เกิดผลเสียผิดธรรมดา

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ กิจกรรมวันสงกรานต์ จะถือเป็นเทศกาลสนุกสนานสำหรับคนรุ่นใหม่ และ มักกระทำการแยกจากทางวัดหรือคณะสงฆ์ กิจกรรม

ที่จัดขึ้น จะหวังผลกำไรเป็นเงินทอง เช่น การจัดสวนสนุก เป็นมหกรรมดนตรีที่เรียกว่า “คอนเสิร์ต” สิ่งประกอบของงานล้วนแล้วแต่เป็นอบายมุข ซึ่งผิดประเพณีดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง

ผู้เขียนก็เป็นคนรุ่นใหม่ แต่ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดๆ อย่างมกมาย ไร้เหตุผล แต่ก็ไม่ปล่อยวาง ในเมื่อมีสิ่งแปลกปลอมเข้ามาจนทำให้วัฒนธรรมประเพณี

ดั้งเดิม “อันตรธาน” ไปจากสังคมไทย และหากวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นศักดิ์สิทธิ์ เป็นเกียรติภูมิ เป็นเอกลักษณ์ ของชาติดังกล่าวข้างต้นหายไป ความดีงามอื่นๆ เป็นต้นว่า ความกตัญญูทวดเฒ่า สัมมาคารวะ มิตรไมตรี ระหว่างเพื่อนบ้าน ที่เป็นวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ก็คงจะหายไปโดยไม่มีหนทางนำกลับมาอีกเลย

“ล่วงมาในสมัยปัจจุบัน ประเพณีสงกรานต์ของชาวเมืองนครศรีธรรมราชเปลี่ยนแปลงไปบ้างจนเป็นที่น่าวิตกกังวล แทนที่จะยึดมั่นในกิจกรรม ๒ อย่าง คือ ทำบุญกุศลกับสนุกสนานรื่นเริงตามความมุ่งหมายเดิม”